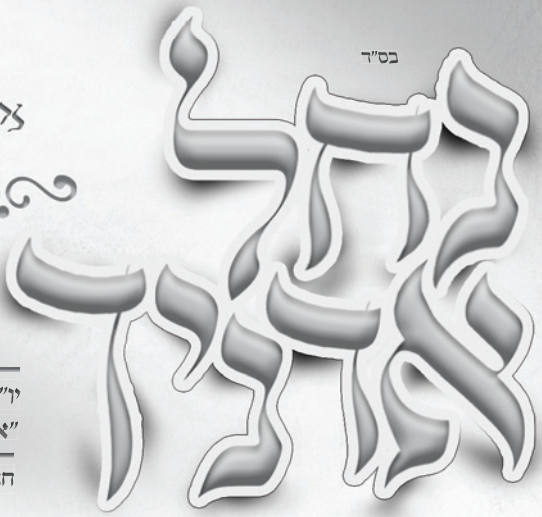

להגלות נעים תורה וחסידיה
מנדר היוצא מעוד

יו"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דחסידי זוטשקא
חג השבועות תשפ"ג + גליון ר"ד

נחל קדומים

דברות קודש ממעיין נובע, כ"ק מרן רבו"ק ז"ע

פלאות התורה מאוצרותיו של
הגה"ח ר' זרח רונטל שליט"א

חלוקי הנחל

"שנשמור חוקיך בעולם הזה" עבודת ה' בתוך כתי חומר שנתחדשה כמתן תורה

מדוע היה קבה"ת בחרדה גדולה

בתפילת מוסף דר"ה מתואר מעמד קבלת התורה כאשר הקב"ה מתגלה לעם קודשו לדבר עמהם, ומשמיע להם מהשמים את קולו ללמדם תורה ומצוות. ואז כל העולם כולו חל מלפני הבורא וכל הבריות שנבראו מבראשית חרדו מקול האלוקים. ובנ"י שומעים את קול השופר שהולך ומתחזק יותר ויותר כמתואר במכילתא, וההר כולו בוער באש אלוקית נוראה עד לב השמים (יב"ב טו, טז). והנה מתחיל כל העולם לרעד ולהזדעזע, ומובא בכבוד שור שהיתה חרדת אלוקים על הר סיני שכל מי שהסתכל על ההר נפל עליו חרדת אלוקים.

ומובא בזה"ק שכל ההרים שבעולם התחילו לקדו ולקפץ ממקומם לגובה רב כאילים, וגבעות התמוטטו מהפחד וחיל ורעדה מלפני האדון ה' מפחדו ומהדר גאון עוזו. עד שהניח הבורא עליהם ידו להשקטים (פרד"א טא). וכל האילנות כורעים ומשתחווים ברעדה כאילו קיבלו נשמה וחיות. והמתים שבשאלו קמו לתחיה (פרד"א פק מא), וכל הימים והנהרות גועשים ורועשים ובורחים לאחור, הים ראה וינוס הירדן יסוב לאחור. ויחרד כל העם אשר במחנה בפחד נורא, עד שהיו צריכים להניח על ליבם טס שכתוב עליו שם המפורש.

ולכאורה צריך ביאור, איך אפשר להבין ענין זה, כאשר הגמ' במגילה (פ"ח ע"ב) אומרת להיפך, שעבור לימוד תורה צריך ישוב הדעת, "שמעתתא בעי צילתא כיומא דאיסתא", וא"כ כאשר הקב"ה רוצה לדבר עם בני"ל ללמדם תורה ומצוות, מדוע זה נעשה באש גדולה, שיכול לגרום להם שיתחרטו, ובואי שכן קשה ללמוד. ובפרט שהיה שם ג"כ עשר פעמים יציאת נשמה, ופרחו באויר מאתים וארבעים ק"מ כאשר מרוב פחד חוזרים לאחוריהם ופורחת נשמתן והמלאכים צריכים להחזירם. וכי כך שייך לקבל ולקלוט תורה כאשר עפים באויר והנשמה יוצאת ומוחזרת פעם אחר פעם. הלא לכאורה היה עדיף לתת התורה באולם ממוחזר בענימות, וכך ג"כ יותר טוב יקבלו וישגו מהקב"ה, וכן לא יצטרכו לכפות עליהם ההר כגיגית.

בקבה"ת לכא' לא אמר השי"ת סתרי תורה

שאלה נוספת אחרי שראינו איך שהקב"ה מחריד את כל עולמו עבור קבה"ת, והבאנו מה שאומרים חז"ל שהיו צריכים למעשה אלף דורות כדי להגיע למעמד קבה"ת. ובא וראה מה דאיתא בחגיגה (י"ב ע"ב) איך שאצל התנאים ריב"ז ור' אלעזר בן ערך ור' יהושע ור' יוסי כשהיו עוסקים במעשי מרכבה אש ידה מהשמים וסיבבה את כל אילנות השדה, והמלאכים מדברים מתוך האש, ובתקופת תמוז מתקשרים השמים בעבים ונראית הקשת בענן, ומלאכי השרת מתקבצין לבוא לשמוע. וכל זה כאשר עסקו למעלה מאלף שנה מאוחר יותר במעשה מרכבה שלימד יחזקאל הנביא. וא"כ ק"ו וק"ו איך היה נראה כאשר הנביא יחזקאל בעצמו עסק בזה. וכמו שאומרים באמת בהפסרת חג השבועות "נפתחו השמים המשך בעמוד ב' <<<

וראינו זאת בעינינו, שכאשר הי' לישראל חולשה בקבלת התורה וקיומה, מיד בא תוהו ובהו והפקרות לכל העולם, ואפילו אצל אומות העולם הוכר הדב. וכאשר היו ישראל ברוחמות המדריגה, וקיימו את התורה בשלימות, אזי היו הם אור לגויים, ומכל אפסי ארץ באו חכמיהם ללמוד דרך ארץ ונימוסין מדרכי ישראל.

(כ"ק רבינו הנחל יצחק ז"ע)

מהנחל

נחלי אש בקצירת האומר

יסוד התשובה להתחיל מחדש

ועתה אם שמוע תשמעו בקולי (שמות יט, ה). אמרו רז"ל (ביב"א 1) אין ועתה אלא לשון תשובה. והטעם בזה, כי יסוד התשובה הוא הקבלה בלב לפתוח דף חדש בחייו, ולהשליך כל העבר מאחוריו. וכמו שכתב רבינו יונה ביסוד התשובה. ולכן "ועתה" הוא לשון תשובה, שמתחיל מעתה לסדר מהלך חייו, בדרכי התורה והיראה. (כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק ז"ע)

כיצד חזרו ישראל לשמוע שאר הדברות

דיבר בקדשו בהר המור יום השביעי זכור ושמור וכל פקודיו יחד לגמור חזק מתננים ואמץ כח (זכר יום שבתון). נראה לרמז בזה, דהנה לכאורה קשה במה שארז"ל (שבת פה) דעל כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה חזרו ישראל לאחוריהן י"ב מיל, והלא לאחר הדיבור של זכור את יום השבת לקדשו, שנצטוו כבר על השבת, וכן על איסור תחומין, א"כ כיצד יצאו חוץ לתחום שבת. ונהי דעל עצם היציאה יש לומר דהוי אנוסים, מכל מקום קשה כיצד חזרו אח"כ אל הר סיני. (ועי' בא"ר או"ח סי' שצ"ו סק"א שהביא ק"ו זו בשם הרחוק סי' קע"ח).

ונראה לומר, דמאחר שפרחה נשמתן, ומלאכי השרת היו מדדין אותן כענין מדה אשה את בנה, על כן לא הי' נחשב זה להם להליכה גמורה האסורה מה"ת מדין תחום שבת.

וזהו שרמז הפייטן "דיבר בקדשו בהר המור יום השביעי זכור ושמור", וא"כ משמעו את הדיבור "זכור ושמור את יום השבת לקדשו" וחזרו לאחוריהם י"ב מיל, כבר לא יכלו לחזור אל הר סיני. אמנם הרי "וכל פקודיו יחד לגמור", פירוש עליהם הי' לשמוע את שאר פקודי השי"ת, וכיצד יכלו לחזור לקבל את שאר הדברות. אמנם שהי' "חזק מתננים ואמץ כח", כלומר שהמלאכים היו צריכים לחזק את מתנם ולדחות אותם כאשר שמדדה את בנה, על כן לא עברו על איסור תחומין במה שחזרו אל המחנה.

(כ"ק מרן רבינו הנחל דוד ז"ע)

א. מאמר חז"ל זה נדפס כאן בספר בקיצור לשון כדלהלן: 'אמר רבי יהושע בן לוי בשעה שעלה משה למרום לקבל התורה אמרו מלאכי השרת רבש"ע תנה הודך על השמים, החזיר להם משה כלום למצרים ירדתם וכהנה', ויש להבין וכו', ע"כ. ולפינו הוא לשון חז"ל כמובא בגמרא. ב. ז"ל: 'אורייתא כולה סתים וגליא כמה דשמא קדישא סתים וגליא, בגין דאורייתא כולה שמא קדישה היא ועל דא איהי סתים וגליא', ע"כ.

יותר יאות ליתן התורה הקדושה בלבוש גשמי

ואמר רבי יהושע בן לוי בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבונו של עולם מה לילוד אשה בינינו, אמר להן לקבל תורה בא, אמרו לפניו חמודה גנוזה וכו' אתה מבקש ליתנה לבשר ודם וכו', תנה הודך על השמים (תהלים ח, ט), אמר לו הקב"ה למשה החזיר להן תשובה וכו', אמר להן למצרים ירדתם לפריעה השתעבדתם תורה למה תהא לכם, מיד הודו לו להקב"ה שנאמר (שם פסוק ז) ה' אדונינו מה אדיר שמך וגו', ואילו תנה הודך על השמים לא כתיב (שבת פ"ב ע"ב - פ"ט ע"א). ויש להבין, ומעיקרא מה סברו בזה שבקשו ליתן להם התורה.

והענין דידוע אשר מצוות לעניני תורה הקדושה הי' רק לבוש, והכל הוא צרופי שמות ית' (והר' פרשת אמור, ח"ג צח ע"ב), ולנו ניתן התורה הקדושה בלבוש השייך אצלנו (עין וכו' בפתחה לפירוש עה"ח), ומלאכי השרת בקשו ליתן להם בלבוש רוחני, כפי מה שהם, ואחר כך הודו שיותר יאות ליתן התורה הקדושה בלבוש נגלה השייך לבני אדם.

(רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא ז"ע)

אהבת ה' כמתנה בתחילת העבודה כדי להגיע אח"כ ליראה עילאה

כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל (שמות יט, א). הנה אנו רואים החסידים הנערים שמתפללים בהתלהבות ועוסקים בתורה ועדיין הם רק בבחינת 'יעקב', והשם יתברך שולח בלבבם אהבתו ית"ש, בחינת 'אמירה רכה', ואחר כך מאותה אהבה הם באים ליראת ד', יראה עילאה, להיות בבחינת 'ישראל', כדרך התינוק כשמתחיל ללמוד, המלמד מראה לו אהבה וחיבה יתירה, ואחר האהבה ו'מורא רבך כמורא שמים' (אבות ה, י).

וזהו כה תאמר לבית יעקב לאותן שהן בבחינת 'יעקב' עדיין, שולח להם השם יתברך אהבתו בחינת 'אמירה רכה', בכדי ותגיד לבני ישראל שעל ידי זה יזכו לדבק עצמם ליראתו יתברך, בחינת 'ותגיד, דברים הקשים כגידין', ואז יהי' בבחינת 'ישראל'.

(רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא ז"ע)

קבלת התורה הוא קיים העולם ברוחניות ובגשמיים

תנאי התנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית ואמר להם, אם ישראל מקיימין התורה אתם מתקיימים, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו (שבת פ"ח). עלינו לזכור שע"י קבלת התורה בכל שנה ושנה אנו מקיימים את העולם, שהרי לולא קבלת התורה, הי' חזור העולם לתוהו ובהו.

ויש גם בחינת תוהו ובהו ברוחניות, שלולא קבלת התורה, העולם כולו נעשה שומם מבחינה רוחנית.

"יורד ד' על הר סיני"

אוכל לעולם, כי הגם שאומרים תהלים ומתפללים באופן "דלא ידע מאי קאמרי", עכ"ז שלהבת הלב אינה שוקטת אצלם לעולם וזה חביב מאוד בעיני השי"ת.

"ויאמר משה אסורה נא גוי" (שם ג), שכאשר ראה משה רבינו את מעלתם של פשוטי עם שיש להם אמונה פשוטה וכו' החליט להתקרב גם הוא לבחינה זו, כי אף שמשה רבינו ע"ה הי' צדיק גמור ונתמלא הבית אורה כשירדה נשמתו לעולם, מכל מקום ברוב ענוותנותו החליט לקרב עצמו להשיג מעלה זו של לבת אש שבליבם של הנמשלים לסנה. כי תלמידי חכמים מרוויים את אישם בחיודשי תורה שהם מחדשים, אבל המשולים לסנה היראים ומאמינים בפשיטות גמורה יש להם מעלה של "הסנה איננו אוכל" והתשוקה שלהם תמידית, עכד"ק.

ואולי לכן נשאר על הר סיני תואר דמות סנה בכל אבן ואבן החצובה מן ההר, להורות שכל יהודי שעמדו רגליו על הר סיני אפילו אם הוא בבחינת סנה, הנה גם עבדו במיוחד הי' ראויה כל תנינת התורה, אם רק יבער ליבו בלבת אש וישתוקק בכל יכולתו ללמוד תורה ולעסוק במצוות כפי השגתו.

והנה בחנונה יש התחייבות בין הצדדים והבעל מתחייב במזונות' ובפדינה, ומעתה כיון שקבלו ישראל את התורה כביכול הקב"ה מתחייב במזונות' ובפדינה. **ויתכן שלכן "הכל מודים דבעצרת בעיני נמי לכם" (פסחים ס"ח),** ואמר אא"ז הרה"ק מוה"ר מנדבורנא ז"ע ד"נמי לכם בגמט' "קץ", שבעצרת כו"ע מודי שצריך לבקש על הקץ, דכיון שיום חתונתו זהו מתן תורה ממילא נתחייב בפדינה וראוי לבקש על גאלותינו ועל פדות נפשינו.

ויהי רצון שנזכה לכל ההשפעות הנלוות לקבלת התורה, רפואות וישועות ברו"ג. ובנעילת החג עלינו לבקש "והשיאו ד' אלוקינו את ברכת מועדיך לחיים ולשלום לשמחה ולששון כאשר רצית ואמרת לברכיני", כלומר שהשי"ת רוצה לברך אותנו שיהיה לנו כל טוב. שנזכה להמשיך את הארות המועד לכל השנה, ולגאולה השלמה במהרה בימינו אמן.

ואראה מראות אלוקים - גילויים נוראים מה שאין הפה והעיני יכולים להשיג. וכל זה עדיין לא מה שראתה שפחה על הים. - וכמה השיג יהודי פשוט, - וכמה השיג צדיק מבני אז. וכל זה בשבוע ראשון של ספירת העומר בזמן ההכנה לקב"ה. והרי "ואשא אתכם על כנפי נשרים" - מבארים בספרים שכל הזמן המשיר הקב"ה להביא אותם ליתר ויותר דרוגת, ואיזה השגות נוראות השיגו עוד קודם שבאו להקב"ה שאפילו אם לא היו מקבלים התורה דיינו בזה. וא"כ איך אפשר להבין שבזמן קב"ה עצמו אומר לנו הקב"ה כאלו דיבורים פשוטים "**לא תגנוב" "לא תרצה" "לא תנאף,"** - דיבורים שנאמרו ג"כ לישמעאלים ולגויים.

מדוע בעצרת דייקא בעי' לכם'

עוד עניין שיש להבין, הגמ' בפסחים (ס"ח ע"ב) אומר רבי אליעזר "**הכל מודים דבעצרת בעיני נמי לכם,**" דוקא בשבועות המצוה היחידה מהתורה שצריך לקיים בו זה **מצוות שמחה בבשה.** ואיך יתכן שדוקא ביום מ"ת דואגים כ"כ לשמחת הגוף בגשמיות.

עוד יש להבין מה שמואב במדרש (שהש"ר י"ב ג, ב) משל על קב"ה "שמלך גזר שיהיו במדינתו שני חלוקים שאטורים לעבור בהם מצד לצד. כגון שבני רומי לא ירדו לסוריא, ובני סוריא לא יעלו לרומי. **ולוימים (בזמן שמחת ליב) ביטל הגזירה ואמר שמסירים המחיצות שיוכלו לבוא ביניהם. ואני הוא המתחיל,** כך כאשר ברא הקב"ה העולם גזר ואמר: השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, וכאילו ישנה מחיצה שכל א' מקום לעצמו בלי יכולת לעבור, אבל בקב"ה תהי' הסיר הקב"ה המחיצות כביכול ומע"ה עלה לשמים. ובמדרשים מתואר דברים נפלאים איך טייל ממש שם בין השרפים וכו', וכן הקב"ה ירד עם פמליא של מעלה לכאן למסור התורה. שג"כ זה צ"ע שכבר היה מעולם שחונך עלה לשמים, ומלאכים ירדו לביתו של א"א, ולדבר עם הגו, ובחלום סולם יעקב, והמלאך גבריאל שפגש את יוסף, וא"כ מה נתחדש יותר במ"ת.

החידוש בקב"ה ת' לעבוד את ה' בעוה"ז

אלא הביאור במשל המדרש ועפ"ז נבין גם את שאר התמיהות, אומרים הבעל התניא וחת"ס ושפת אמת, עד מתן תורה היה מצב שהשמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם. ואין הכוונה שלא הסתובבו עליונים למטה ותחתונים למעלה, אלא הכוונה שלא קיישו את ה'למטה' והפכוה ל'למעלה'. שאכן קיימו האבוה"ק את כל התורה, אך זה לא השפיע על העולם הזה לקדשו ולרוממו. אלא היה כשני מדינות נפרדות. שאפשר או גשמיות, או רוחניות לגמרי בבחי' ותגלע הנפש את הבשה. אבל לרומם הגשמיות ולערבה ברוחניות, זאת לא היה. וכאמור כל זאת עד מתן תורה.

דא' דאמר הקב"ה "ותגיד לבני ישראל" ופי' חז"ל "דברים הקשים כגידים." והמעייין בתוך הדברים אינו רואה כי אם דברים ערבים ונחמדים, "והייתם לי סגולה מכל העמים ואתם תהיו לי ממלכת כהנים" וכו', איה הדברים הקשים כגידים.

אלא כלל ישראל אחר שכבר הגיעו למעלות רמות כ"כ אחר קריעת ים סוף וחמשים ימין הספירה, כאשר הגיעו להר סיני חשבו וציפו והשתוקקו שעתה יגיעו לתכלית הדבקות ותגלע הנפש את הבשר ויעלו כולם לשמים כמו חנוך לעבוד את ה' ולהיות במחיצתו ללא מפריעי גוף. אך השי"ת אמר למשה "**כי לי כל הארץ" שתכליתם גלות את מלכות השי"ת דווקא בעולם הזה,** ובאלה חפץ ה'. **ודברים אלו היו לבני ישראל קשים כגידים.**

אך מ"מ קיבלו עליהן זאת הייעוד שהועיד להם ה', וכפי שאכן אמרו אל ידבר עמנו אלוקים פן נמות כי הבינו שזה חפץ ה' מאיתם. ועל כן ניתנה התורה בקול רעש גדול ותוך כדי טלטול העולם, מכיון שהיה ייסוד העולם מחדש בתבנית חדשה, שגם הגשמיות מתקדשת ומהווה כלי לעבודת ה'.

וזה גם הטעם שאמרו להם דברים הנראים כפשוטים ונוגעים לגוף, כי זה התחדש אז במתן תורה שעובדים את השי"ת בתוך גוף גשמי ומרוממים אותו. וזה גם הטעם **דבעצרת דייקא בעיני נמי לכם,** כי אכן חידוש הוא שתחדש ביום זה עניין עבודת ה' ע"י גשמיות, בבחי' ונשמור חוקין בעולם הזה, כי לי כל הארץ.

ערבי נחל

אמרים ערבים ממאורי החסידות

הכל מודים דבעצרת דבעיני נמי לכם (פסחים ס"ח)

מהר"ש הנ"ל, להיות תנאי

התנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית אם יקבלו ישראל התורה מוטב ואם לאו אחזיר אתכם לתהו ובהו (שבת פח א), נמצא ישראל שקבלו את התורה הצילו את כל העולם (שהיה עומד או בסנה גדולה) והוה כהציל מזוטו של ים ומשלוליתו של נהר דהוא שלו (ב"מ כד א), ואם כן הגם שהעוה"ז היה שייך לעשו, כיון דהיה העולם בסנה גדולה וישראל הצילוה הרי עולם הזה ג"כ שלהם ואין לעשו ולכל האומות שום טענה ומענה גם על העולם הזה, ואדרבא כו', עכ"ד.

ומעתה מה נכבד לפסק הלכה מאמר חז"ל הכל מודים דבעצרת דבעיני נמי לכם, הגם דהוא יום החמשים ורמו לדרגא דבניה עולם הבא, בעיני נמי לכם, לרמז זה שהרוחני במעמד הנכבד גם חלק עולם הזה ואין להאומות שום טענות ומענות גם על האות עולם הזה וכל מה שהצלנו (מן תהו ובהו) לנו הוא ולבנינו עד עולם, אם כן אכלו משמנים ושתו ממתקים כי קדוש היום.

ככדי שנוכל לעצור התאוה

בגמ' הכל מודים דבעצרת דבעיני נמי לכם. הנ"ל עפ"י דברי הרב רבינו יונה ז"ל מה שהאדם עוצר את עצמו מתאוות המאכל הוא יותר נחשב מתענית ומש"ה הכל מודים דבעצרת דבעיני נמי לכם כדי שיהי' לו במה לעצור התאוה לכן נקרא זה הי"ט עצרת. כי מה שניתנה התורה לישראל ולא למלאכי השרת מפני שאין להם יצה"ר ולא שום תאוה לכן אין להם שכר ועונש.

(תפארת שלמה - ליקוטים)

פירוש עצרת הוא מתן תורה, ובעיני נמי לכם, לכל צרכיכם (סוכה מ א), היינו השפעות טובות ופרנסה ורפואה, כדי שיוכלו לקיים את התורה. וזהו שנאמר (ויקרא כו ג - ד) אם בחקותי תלכו כו' ונתתם גשמיכם בעתם, פיוש, אנון לכם לכל צרכיכם ולא יחסר לכם כל טוב, ותוכלו לקיים את התורה.

שישמח הגוף, דיאמין שהתורה הוא היי העולם הזה

בגמרא (פסחים ס"ח א), אמרין הכל מודים בעצרת דבעיני נמי לכם. רצה לומר, דבפסח אדם שמח, שגופו שמח, יצא מעבדות, והוא טובות הגופני, אמנם שבועות דהשמחה הוא נתינת התורה והיה קשה לגוף לשמח, דהא מתן תורה הוא רק טובות רוחניות, לזה אמרו 'בעצרת דבעיני נמי לכם', שישמח הגוף, דיאמין שהתורה היא חיי העולם, חיי עולם הבא ועולם הזה, ו'אורך ימים בימינה ובשמאלה' כו' (משל ג, טו), ו'רפאות תהיה לשרך' כו' (שם ג, ח), ובהו יתענג גופו כן, גם ויתעלס גם כן בשימו דברים אלו על לבו:

זכינו בעוה"ז מזוטו של ים

ונ"ל עפ"י מה שכתב מהר"ש פרימו (בביאור הרב הגדול חיד"א זה"ת) על הקושיא שהקשו, כיון שיעקב ועשו חלקו העוה"ז והעולם הבא ויעקב נטל העולם הבא ועשו העוה"ז (תנ"כ) וזכ"א פ"ב א) אם כן בני ישראל אינם רשאים ליהנות מן העוה"ז רק כל מה שהוא בהכרח גדול לצורך החיות, ואיך מצאנו ידינו ורגלנו כי זה דבר שאי אפשר, ובפרט שבתורה יש לנו הבטחות גדולות על טובות עולם הזה, ותיריך

”קבלת התורה – בפועל”

הדמות עמדה ורעדה מבכי תמרוזים במרכז ביהמ”ד, אם כי לא נשמע קולה מחמת המיית הלימוד הגועש שנשמע בו. “איני יכול עוד”, הליט זונדל (ספ ביהמ”ד) את פניו בידיו, ולא הצליח לעצור את אשד הדמעות שפרץ מעיניו.

*

הימים שלושת ימי הגבלה בעיירה בעלזא. זר כי גיעי לשוק בימים אלו ידמה בעיניו כי גייעו בעיצומו של שבת קודש, או למצער יום הכיפורים. כי כן היה בימים מקדם בשלושת ימי הגבלה, בתי המדרש היו מלאים עד אפס מקום בצורבים ותלמידי חכמים שישבו ולמדו בעוז. ואליהם הצטרפו אף אנשי המעשה אשר במשך השנה שולחים ידם במסחר לפרנסתם, אך בימים אלו השתוו הכל, ואף הבעלי בתים היו סוגרים את בתי העסק והחנות על מסגר ובריה, ואצים לביהמ”ד להכין את נפשם לקראת היום המקווה קבלת התורה.

היו התלמידי חכמים מתנצחים בעמקה של עיון התורה זה עם זה. לצד מורי הצדק שישבו עם משקפיים מוגבהות כלפי מצחם כשפניהם תחובות ב’שוע מגיני ארץ’ גדול ממדים. בירכתיים התקיימו שיעורי עין יקרב לבעלי הבתים. ואף במערב נצפו הסנדלר והחייט לצד שואב המים והפחח מתנועעים קצובות על תהלים -ע”ט בלו.

*

היה זה ביום הראשון לשלושת ימי הגבלה, זונדל - יהודי פשוט ותמים נכנס לביהמ”ד המלא עד אפס מקום, והביט סביבו. מזוית עינו הבחין ב’רבי ייעקל דיין’ שמצוי היה בשיאה של ריתחה דאורייתא עם עמיתו ר’ זאנוויל שוחט’, כאשר עיניו זהרו בשמחה של תורה, ופיו נדמה כמעט כנוטף ריר מרוב מתיקות ועריבות התורה.

זונדל מעיף מבטו הלאה, ורואה שורות שורות של צורבים צעירים יושבים עם חברותא ולומדים במתיקות ומתווכחים בעומקה של תורה. הוא עצם את עיניו ושמע את קול התורה שהדהד בביהמ”ד כקול אדוות גלי הים המתנצצים אל החוף.

בכי מר פרץ לפתע מגרוננו. “טאטע, מה יהיה אתי. א’ שטיק קלאץ’, מתי אזכה אף אני להיות מלומדי התורה והוגיה, להבין ולהשכל את כל דברי תורתין באהבה. וואס וועט זיין די סוף וואס וועט זיין די תכלית?!”

אך בבת אחת עצר את דמעותיו, ניגב את פניו ובצעדים נמרצים פסע נחשות אל ארון הספרים הגדול.

*

ביום שלאח”כ נראתה דמות חדשה יושבת כפופה על ספר גדול במערב ביהמ”ד, מתנועעת בדביקות, מפעם לפעם נעצרת במצח קמוט ובריכוז, ושוב חוזרת לתנועתה החדדגונית - אך המתוקה מעין כמותה.

היה זה זונדל, שלא נתן לאש אהבת התורה שהתלקחה לכבות, מתוך בכיו המר קיבל החלטה נחושה: מאי דהוי הוי, מהיום והלאה אני מקדיש את חיי לתורה. שלושת ימי הגבלה היוו עבורו חטיבה אחת של תורה בעמל וגייעה עצומים וללא הפסק, והאש לא כבתה...

*

אומר היה הרה”ק מהרי”ד מבעלזא זי”ע: יכול היה אותו יהודי לשקוע בתהומות הייאוש, ולתת לתבערת אש הקודש שהתלקחה בלבבו לכבות לאיטה. אך מכיון שמיד לקחה לכלי המעשה והתחיל ללמוד בתשווקה מתוך החלטה אמיצה, אין פלא איפה - סיים הרה”ק מבעלזא, שבתוך ארון הספרים שלי, עומד במקום נכבד - ספרו שהוציא ברבות הימים.

ליקוטי אמרים • פרק ב’

הדיבור – לעומת עצם הנפש

הרבי בשער היחוד והאמונה. וכמו שאמר הרבי כאן **”כי התהוות כל העולמות עליונים ותחתונים מאין ליש וחיותם וקיומם המקיימם שלא יחזרו להיות אין ואפס כשהיה אינו אלא דבר השם ורוח פיו המלוכב בהם”**.

”כעת, צריכים אנו להבין כי כל המושג של בריאת העולם” - כלפי השי”ת אין זה חשיבות וגדולה כלל, להיפך אצל הקב”ה - בריאת העולם היה ענווה גדולה שישפיל עצמו כל כך להחיות את העולמות, כי במקום גדולתו - שם אתה מוצא ענוותנותו.

”ולקרב העניין אל השכל”, מרחיב ר’ לייב, “ענין הדיבור” אצל האדם הוא דבר חיצוני למדי. האדם מצד עצמו אין צריך לדיבור, רק כדי לבטא את עצמו לגבי אחרים הוא צריך להשתמש באמצעות הדיבור, כך שכל השימוש בדיבור הוא “ירידה” לגלות עצמו לזולתו.”

”בעומק יותה, כל המושג של ‘דיבור’ הוא מדריגה נמוכה כלפי המהות. גם כלפי האדם עצמו אין זה ביטוי נגימי שלו ‘ולמשל כמו בנפש האדם כשמדבר דיבור אחד שדיבור זה לבדו כלא ממש אפילו לגבי כללות נפשו המדברת שהוא בחינת בלוש האמצעי שלה שהוא כח הדיבור שלה”. לנפש ישנם שלושה לבושים ‘מחשבה דבור ומעשה’; המחשבה הוא הלבוש הפנימי של הנפש, כיון שהיא משמשת את הנפש עצמה להתגלות פנימיותה, והדיבור הוא לבוש האמצעי והפחות יותר כיון שהוא משמש להתגלות כלפי אחרים.”

”דיבור זה, כאשר האדם מדבר, דיבור אחד ברור שאין לה שום ערך לגבי כח הדיבור’ שיש בנפש האדם, שהרי כח הדיבור עצמו הוא בלתי מוגבל **”שיכול לדבר דיבורים לאין קץ ותכלית”**, אם כן פשוט שדיבור אחד, כלפי עצם כח הדיבור אין לו שום תפיסת מקום, כי דבר אחד היוצא מדבר שהוא בלי גבול, פשוט שאי אפשר לומר שהוא ‘נחשב’ למשהו לעומת המקור שלו.”

”וכל שכן לגבי בחינת לבוש הפנימי שלה שהוא המחשבה שממנה נמשכו הדיבורים והיא חיותם”. מעלת המחשבה לעומת הדיבור הוא גדול מאוד. כל עצם הדיבור נובע מהמחשבה, והמחשבה נותן את ‘החיות’ לדיבור, כי הרי ענין הדיבור הוא גילוי מסוים של תוכן פנימי. זה יתכן רק כאשר המחשבה תתלבש בתוך הדיבור ותיתן בו את התוכן הרצוי. כך שהדיבור בלי המחשבה אינה כלום, אם כן איפוא המחשבה הוא מקור להדיבור, ואם לדיבור אחד אין שום חשיבות ותפיסת מקום כלפי מקור הדיבור כ”ש וק”ו שאין לדיבור אחד תפיסת מקום ומציאות לגבי כח המחשבה שהוא נעלה עוד יותר.”

”כעת עולה הרבי שלב נוסף ‘ואין צריך לומר לגבי מהות ועצמות הנפש שהן עשר בחינותיה הנזכרות לעיל חכמה בינה דעת כו’ שמהן נמשכו אותיות מחשבה זו המלוכשות בדיבור זה שמדבר”, הרי גם ‘מחשבה’ וגם ‘דיבור’ הם רק ‘לבושים’ לעצם הנפש שהם העשר כוחות, כך שק”ו וק”ו שאין לדיבור אחד שום תפיסת מקום ערך ומציאות כלפי עצמות ומהות הנפש.”

”כל זה - ועוד נמשיך בזה עוד אי”ה - הוא רק משל ל’דבר השם’ שהוא בריאת העולם שיהוה אין ואפס לעומת השי”ת בעצמו, ובעשהי”ת עוד יתבאר לנו הדברים להפליא. טייערע ברודער!” מעורר ר’ לייב את ה’עולם’. היו נכונים, הבה נכין את עצמנו שנוכל אף אנו לומר נעשה ונשמע ברעותא דליבא, אמן.

במבוא בית המדרש נפגשו החבריא, כולם נקבצו ובאו לקבל את התורה בשתי ידיים אצל הרבי, הלב מקשקש כפעמון רועם “אתא היום הגדול והנורא אשר בו עליונים ותחתונים ששו ועלזו בקבלת תורה”, וכל מאמינים במה שנמסר מאת מאורי החסידות כי בכל שנה ושנה מתחדש הקבלת תורה בקולות וברקים. וממילא - כמו שהסכימו על כך מראש, התאספו כולם סביב ר’ לייב בערבו של חג שעות אחדות קודם התקדש יום החמישים, כאשר נטפי טהרה טופחים ומטפחים על פניהם, ובדחילו התכוננו לקבלת עליהם את תוקף קדושת היום הוא יום קבלת התורה אשר לב מי לא יחדר כאשר אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו.

”ובכן”, פותח ר’ לייב בקול חרישי, “למדנו שהרבי טוב והולך לקרב אל שכלנו האין כל מצוות השם כלולים בשני הדברות הראשונים ששמענו מפי הגבורה **”אנכי ולא יהיה לך”**, שאלו הם המצוות עשה של האמונה באחדות השם והאיסור של עבודה זרה, ועל ידי כך נבין איך אצל כל המצוות שייך ההתעוררות של האהבה המסותרת לאהבה וליראה את השם”.

”וכדי להבין זאת התחיל הרבי לבאר ענין ומהות אחדות השם. ונתבאר, שאחר הארת הבעל שם טוב הקדוש, המושג אחדות השם הוא שאין עוד מציאות בעולם בלעדי השי”ת. וכמו שקודם בריאת העולם לא היה מציאות זולת השי”ת כך אין שום שינוי לאחר בריאת העולם, כי כל בריאת העולם אינה שום מציאות כלפי השי”ת **”כדכתיב אני ה’ לא שנית כי עולם הזה וכן כל העולמות העליונים אינם פועלים שום שינוי באחדותו ית’ בהבראם מאין ליש, שכמו שהיה הוא לבדו הוא יחיד ומיוחד קודם הבראם כן הוא לבדו הוא יחיד ומיוחד אחר שבראם משום דכלא קמיה כלא חשיב וכאין ואפס ממש”**. כל העולם כולו - מחדר ר’ לייב, “הגם שנראים בעינינו שר כמציאות בפני עצמה, אבל האמת היא שאין הם מציאות כלל, כי השי”ת בלבדו הוא המציאות היחידה בעולם, וכל השאר הוא אין ואפס ממש”.

”מה הפשט ‘אין ואפס ממש’? מנסה פנחס’ל להבין, “האם כל מציאות העולם הוא דמיון בעלמא, חלום עף? הרי בוודאי ענין ‘בריאת העולם’ הוא דבר אמיתי שנברא העולם מאין ליש, ובוודאי חלק נכבד מקיום התורה והמצוות הם על ידי מעשה ידינו שהוא מציאות גשמי, כך שבוודאי ענין ‘מציאות’ העולמות אינם דמיון, ומה הוא איפוא הפירוש שכל העולמות הם **”כלא חשיב וכאין ואפס ממש”**.”

”יפה שאלת”, הנהנה ר’ לייב משאלתו - שאלת חכם של פנחס’ל. **”כדי** להבין ענין זה עלינו להכניס את עצמנו בתוך האש שבוער על דפי התניא ולהבין מהותו של אחדות השם”.

”כדי להבין כל זאת - פותח ר’ לייב את תכריך הכתבים ומיעף מבט על המעגל סביבו שהלך והתרחב מחדשים וגם ישנים אשר נקבצו ובאו לשמוע דבר השם, “צריכים אנו להבין מהו מקור חיות העולמות, “בעשרה במארות נברא העולם” אומרים לנו חז”ל וכן מפורש בכתובים “בדבר השם שמים נעשו”. ופירושם הוא שעל ידי מאמר השי”ת כביכול יהי רקיע וכו’ נבראו כל העולמות ועל זה פירש הבעל שם טוב הקדוש **”שלעולם השם דברך ניצב בשמים כי דברך שאמדת יהי רקיע בתוך המים וגו’ תיבות ואותיות אלו נצבות ועומדות לעולם בתוך רקיע השמים ומלוכשות בתוך כל הרקיעים לעולם להחיותם”**. כך הוא לשון

הגליון נדפס בחסות דפוס שווה לברכה והצלחה בכל הענינים • רח' השלושה 30 ב"ב • 03-6579999